

Ime in Priimek:

Vpisna številka:

Status: Redni / Brez statusa

Program:

Navodilo. Računske naloge rešite v celoti, na vsebinska vprašanja odgovarjajte kratko in jedrnat. Predvideni čas za pisanje je 90 minut.

1. **Teorija potrošnje** Življenjska funkcija koristnosti potrošnika je:

$$U(C_1, C_2, \dots, C_T) = \ln C_1 + \ln C_2 + \ln C_3 + \dots \ln C_T,$$

pri čemer je C_t potrošnja v obdobju t . Diskontna mera je tako enaka 0. Nadalje predpostavimo, da dinamiko prihrankov gospodinjstva opisuje naslednja neenačba:

$$B_t \leq B_{t-1} + Qd_t - C_t,$$

kjer je Qd_t razpoložljivi dohodek. Predpostavimo, da sta začetni in končni obseg prihrankov enaka 0 ($B_0 = B_T = 0$). Predpostavljamo, da potrošnik zasleduje cilj čim večje življenjske potrošnje.

- Zapišite Lagrangevo funkcijo za ta problem maksimizacije funkcije koristnosti ob naboru omejitev. Kakšna predpostavka glede funkcije življenjske koristnosti mora veljati, da lahko zaporedje proračunskih omejitev združimo v eno samo omejitev - življenjsko proračunsko omejitev? (10 točk)
  - Izpeljite funkcije potrošnje in varčevanja za vsa obdobja, če velja, da je $Qd_t = Qd$, $\forall t$. (10 točk)
  - Predpostavimo, da ima gospodarstvo dva enako številčna tipa agentov (npr. obeh tipov je $N/2$), ki imata vsak svoje zaporedje povsem gotovih dohodkov: Qd_t^1 in Qd_t^2 . Nadalje predpostavimo, da živita neskončno let. Če je $Qd^1 > Qd^2$, ali obstaja motiv, da bi agenta med seboj trgovala (si posojala in izposojala)? (5 točk)
2. Učinkovitostne plače. Recimo, da imamo reprezentativno podjetje i , ki ima naslednjo produkcijsko funkcijo

$$Q_i = (E_i L_i)^\alpha, \quad 0 < \alpha < 1,$$

pri čemer je E_i napor, ki ga vložijo delavci L_i . Naj bo napor delavcev odvisen od razlike med neto plačo, ki jo delavci prejema in rezervacijsko plačo na naslednji način, pri čemer je τ davčna stopnja na bruto plačo w_i

$$E_i = ((1 - \tau)w_i - w_R)^\varepsilon, \quad 0 < \varepsilon < 1.$$

- Utemeljite (idejno) predpostavljeno povezavo med delovnim naporom in odklonom dejanske plače od rezervacijske plače? (5 točk)

- (b) Določite pogoje prvega reda za ta problem maksimizacije dobička, če vemo, da se podjetje tako o plači kot obsegu zaposlenosti. Poleg tega določi povezavo med plačo, ki jo postavi podjetje i v primerjavi z reprezentativnim podjetjem! P_i naj bo 1. (10 točk)
- (c) Določite ravnotežni obseg brezposelnosti, če je $w_R = (1-u)(1-\tau)\bar{w} + uB$, pri čemer je u stopnja brezposelnosti, tako da je w_R povprečni dohodek, ki ga dobi delavec, če ne dela, B je nadomestilo za brezposelne, $\bar{w}$ pa povprečna plača, ki je enaka w_i , ker so vsa podjetja enaka. Uporabi nadomestitveno razmerje $\beta = \frac{B}{(1-\tau)\bar{w}}$! Kako povečanje davčne stopnje vpliva na stopnjo brezposelnosti? (10 točk)
3. **Vzdržnost javnega dolga.** Označimo z D_t nominalni javni dolg države (npr. v EUR), s $P_t Q_t$ nominalni bruto domači proizvod, z i_t nominalno obrestno mero na javni dolg ter z $P_t D e_t$ nominalni proračunski primanjkljaj.
- (a) Zapišite diferenčno enačbo, ki opisuje dinamiko javnega dolga! Izrazite javni dolg tako, da bo enačba omogočala tudi analizo vzdržnosti! (7 točk)
- (b) Predpostavite, da je obrestna mera odvisna od višine javnega dolga glede na nominalni BDP, pri čemer predpostavljajte, da je ta povezava linearna in naraščajoča: $i_t = \alpha + \beta d_t$, pri čemer sta α in β pozitivna! Kaj pomeni vzdržnost javnega dolga v tem kontekstu? Zapišite pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za vzdržnost javnega dolga, če predpostavljamo, da je začetni javni dolg pozitiven! (10 točk)
- (c) Recimo, da je ob danih vrednostih parametrov javni dolg nevzdržen. Kakšne ukrepe ima na voljo vlada? Navedite prednosti in slabosti različnih rešitev. (3 točke)
4. **IS-LM model.** Predpostavimo, da gospodarstvo opisujejo naslednje funkcije. Potrošnja v letu t je odvisna od tekočega dohodka in prihodnjega pričakovanega dohodka $C_t = a + c(1-\tau)Q_t + c_{t+1}(1-\tau)E_t(Q_{t+1})$, pri čemer je c_{t+1} mejna nagnjenost k potrošnji iz prihodnjega dohodka. Investicije v letu t so $I_t = b - di_t + fE_t(Q_{t+1})$, medtem ko so državni izdatki $G_t = g Q_t$. Funkcija neto izvoza v letu t je $NX_t = NX_{0,t} - zQ_t$, kjer je $NX_{0,t}$ avtonomni neto izvoz in z mejna nagnjenost k uvozu! (V nadaljevanju lahko indeks t izpustite, le pri prihodnjem pričakovanem dohodku ga ohranite!) Naj bo realno povpraševanje po denarju $L^d = kQ - hi$ ter realna ponudba eksogeno dana M^s/P .
- (a) Kateri trgi so v ravnotežju v IS-LM modelu? Katera je ključna omejitev tega modela? Kaj je prednost AD-AS modela v primerjavi s tem modelom? (8 točk)
- (b) Določite ravnotežni obseg proizvodnje v tem modelu! Kakšen je Keynezianski multiplikator avtonomnih izdatkov, npr. avtonomne potrošnje a ? Ali je ta enak učinku spremembe avtonomne potrošnje v tem modelu? Zakaj ne? Kako imenujemo učinek, ki zmanjšuje vpliv spremembe avtonomnih izdatkov. (10 točk)
- (c) Recimo, da se pričakovana inflacija poveča. Kaj bi pričakovali glede obsega povpraševanja po denarju, krivuljo LM in posledično ravnotežje v modelu? (2 točki)